І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь…
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. Тел. HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740 Тел. з Ню Йорку: BArcly 7-4125

РІК LXVI. Ч. 215. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 6-го ЛИСТОПАДА 1959 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, NOVEMBER 6, 1959 No. 215. VOL. LXVI.

ПРЕЗИДЕНТ ВІДБУДЕ 20,000-МИЛЕВУ ПОДОРОЖ І ВІДВІДАЄ ДЕВ'ЯТЬ КРАЇН

Вашингтон. — Під час своєї пресової конференції, відбутої в середу дня 4 листопада, през. Айзенгавер поінформував присутніх журналістів про свою подорож до Европи й Азії, заплановану на грудень ц. р. у зв'язку з конференцією голів західніх держав у Парижі. Ця поїздка буде однією з найдовших дипломатичних подорожей, що їх відбув будь-коли в минулому президент ЗДА і вона, якщо йде про відвідини азійських країн, буде історичною, бо буде першою поїздкою на територію цього континенту в історії ЗДА. През. Франклін Д. Рузвельт побував тільки в Тегерані під час конференції в 1943 р. Досі ні один із президентів ЗДА Азії не відвідував. Під час своєї подорожі по країнах Европи й під час перебування в Римі през. Айзенгавер відбуде теж зустріч з Папою Іваном XXIII і це будуть другі з черги відвідини президента ЗДА у Ватикані. Вперше побував у Ватикані през. Вудро Вилсон дня 4 січня 1919 року. Подорож през. Айзенгавера триватиме 19 днів і за той час він відвідає такі країни: Італію включно з Ватиканом, Туреччину, Афганістан, Пакістан, Індію, Іран, Грецію, Францію, де в Парижі він візьме участь дня 19 грудня у конференції голів західніх держав, та Марокко. Згідно із заявою през. Айзенгавера завдання цієї поїздки є, причинитися до поглиблення зрозуміння З'єдинених Держав Америки у світі і виявити добру волю у міжнародніх взаєминах. Водночас із цим през. Айзенгавер підкреслив важливість відвідин ним таких азійських країн, як Індія і Пакістан, що набувають все більше значення і ваги з огляду на своє географічне положення і кількість населення. Згідно із заявою Президента, він давно вже хотів відвідати Індію, що нараховує 400 мільйонів людей і змагається тяжко за піднесення свого життєвого рівня і добробуту. Перебуваючи в Ню Делі, през. Айзенгавер візьме в дні 11 грудня ц. р. участь у відкритті американського відділу на світовій сільсько-господарській виставці. Виїде през. Айзенгавер у свою дипломатичну подорож дня 4 грудня і вернеться до ЗДА перед Різдвом, правдоподібно 22 або 23 грудня ц. р. Марокко відвідає Президент після конференції в Парижі. Запитуваний в справі відбуття навершинної зустрічі з участю Совєтського Союзу през. Айзенгавер відповів, що відбуття її є потрібне, але покищо до неї західні держави ще не цілком приготовані. Заявив теж Айзенгавер, що ЗДА не відновлять тепер нуклеарних спроб і готові переговорювати в цій ділянці із Совєтським Союзом.

Айзенгавер таврує ошуканчі практики на телевізійних програмах

Вашингтон. — На пресовій конференції 4-го листопада президент Айзенгавер заявив, що він більше „збентежений як розгніваний" з того приводу, що на деяких телевізійних програмах керівництво старалося ошукувати мільйони своїх слухачів і глядачів. Президент сказав, що виявлення цих ошуканчих практик на телевізійних програмах зовсім не свідчить про те, що понизився моральний рівень американського народу. Одночасно в Конґресовій підкомісії продовжувались переслухання в справі ошуканства на телевізії, під час яких члени підкомісії ствердили, протиріччя в зізнаннях свідків і грозили їм, що за це може слідувати судова кара за фальшиву присягу. 4-го листопада зізнавав колишній директор фірми Ревлон, який під присягою твердив, що він як спонсор програми „$64,000" нічого не знав про те, що ці програми є „керовані", це значить, що змагуни знали відповіді на ті запити, які їм давали під час виступів на програмі. Попередні свідки зізнали, що спонсор тих програм знав про їхню контролю. Член комісії заявив, що „хтось сказав неправду, за яку треба буде відповідати перед судом".

Демократи турбуються виборчою кампанією

Вашингтон. — Провідні діячі Демократичної партії вже тепер турбуються тим, як повести виборчу кампанію ще перед Крайовою Номінаційною Конвенцією з огляду на те, що є досить численні демократичні кандидати, які змагатимуться у правиборах і поза ними. Провід партії і демократичні провідники Конґресу вирішили, щоб в найближчому році були в столиці два великі прийняття для зібрання фондів на виборчу кампанію. Гадають, що два прийняття дадуть більше фондів, як одне, як це було досі, і тому 23-го січня влаштовує обід Крайовий Комітет Демократичної партії, а 30-го квітня матиме прийняття Комітет виборчої кампанії для вибору сенаторів і конґресменів. Демократи гадають, що є такі невтральні або консерватисти, які радніше пожертвують на кампанію для членів Конґресу як на Крайовий комітет, який фінансуватиме вибір президента. Ще не є вирішено, хто мав би промовляти на цих прийняттях, бо аранжери хотіли б, щоб головними промовцями не були ті, які вже є заанґажовані в акції тих політиків, які мають амбіції старатися про кандидатуру в 1960 році.

В АМЕРИЦІ

● **40-річна Марія Пірс** із Клівленд, Огайо, мати 5-ох дітей, 3-го листопада встала о 6-ій годині ранку, випрала білизну, одягнула й нагодувала дітей, після чого трьох випровадила до школи, а двох найменших відвела да сусідів. Отак, упоравшись з усім, пішла вона голосувати. А о 9-ій годині ранку пані Пірс була вже в шпиталі, де народила 10-фунтову дівчинку. На запит, чому так пізно пішла до шпиталю, вона відповіла: „Я ж мусіла голосувати".

● **Урядовці нюйоркської митниці** заарештували на кораблі „Президент Полк" головного кельнера Абрагама Влока, Герберта Алліса і його дружину Томіко, які пробували незаконно привезти до ЗДА золота на 84,000 долярів. Аґенти митниці два дні шукали те золото і знайшли його за фальшивою стіною в кабіні кельнера Влока.

● **Представник податкового уряду** заявив, що податки мають платити також всі ті особи, які здобули гроші нечесним чи незаконним способом. Він пригадав, що поліція могла заарештувати відомого шахрая і злочинця з кол півсвіту, Аль Капоне, лише за неплачення ним податків.

● **Зі шпиталю в Колорадо Спрінґс**, Колорадо, повідомляють про випадок, який може трапитися хіба один раз на сто років. Джана Ле Кройса 2-го листопада о 3 годині і 13 хвилин по півночі породила дитину. Її 4-річний син народився докладно 4 роки тому 2-го листопада о 3-ій годині і 13 хвилин по півночі.

ПРЕЗИДЕНТ ПРО СВОЮ ПОДОРОЖ ДО ЕВРОПИ Й АЗІЇ

През. Айзенгавер інформує журналістів про свою грудневу подорож та про ставлення ЗДА до актуальних внутрішньо- і зовнішньо-політичних проблем.

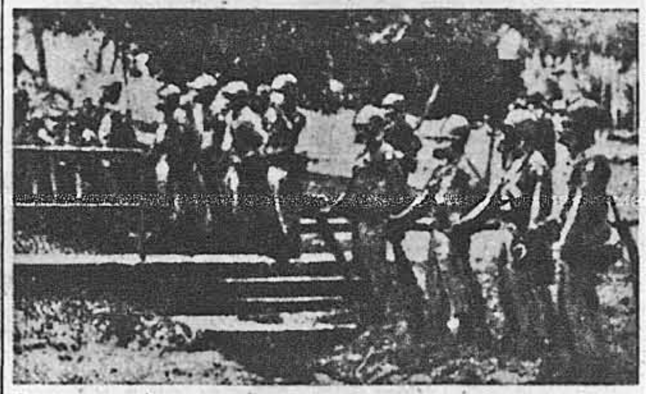
ПРОФ. Д-Р ЮРІЙ В. ШЕВЕЛЬОВ ОБРАНИЙ НА ПРЕЗИДЕНТА УВАН

Ню Йорк. — Проф. д-р Юрій Володимирович Шевельов, тепер професор слов'янської філології в Калумбійському Університеті, був обраний на президента Української Вільної Академії Наук у ЗДА, в результаті конференції дійсних членів цієї установи, що відбулася 24-го жовтня 1959. Тепер до цього вибору приєднались кореспонденційним шляхом і ті дійсні члени УВАН у ЗДА, що не мали можливости взяти особисту участь у згадацій конференції. Вибором проф. д-ра Ю. В. Шевельова на пост свого президента УВАН у ЗДА перемогла остаточно ту кризу у своєму проводі, що її викликала передчасна смерть її основоположника і головного подвижника проф. Михайла Олексійовича Ветухова. Новий президент УВАН у ЗДА, проф д-р Юрій Шевельов, відомий українській суспільності зокрема як знавець української мови й літератури та, головно, як літературний критик, що друкував свої праці під літературним прізвищем Юрій Шерех. Проф. д-р Ю. Шевельов народився в 1908-му р. в місті Ломжі, в Польщі, де його батько Володимир Шевельов був високим старшиною царської армії. Від 1914-го року Ю. В. Шевельов проживав у Харкові, продовжуючи свої студії у важких обставинах тодішньої бурхливої доби. Вперше почав друкуватись в 1928-му році, опублікувавши ряд статтей в обороні Леся Курбаса перед нападами „пролетарського критика" Микитенка. Від 1928 до 1942 р. не публікував жадних своїх праць, не бажаючи йти „на припоні" партійної лінії. Щойно в 1943-му році він у змінених обставинах зустрівся з українським культурним і літературним життям Львова та з видатнішими представниками вільнішої української творчости. Живу літературно-критичну та видавничу діяльність розгорнув проф. Ю. В. Шевельов щойно на еміґрації в Західній Европі, бувши співзасновником організації МУР (Мистецький Український Рух), що її деякий час очолював, та редактором літературно-мистецького журналу „Арка". Як науковець, проф. Ю. В. Шевельов був в рр. 1938-1943 доцентом Харківського університету. Опісля, вже на еміґрації, він перейняв обов'язки викладача східньо-слов'янських мов і літератури на університеті в Люнді, Швеція, звідки його запрошено в рр. 1952-54 на гостинного викладача в Гарвардському університеті. Від 1954-го року д-р Ю. В. Шевельов є, як згадано, професором слов'янської філології на Колумбійському університеті. Він є автором багатьох наукових праць головно з ділянки української мови і літератури. Тепер працює над великою студією про праісторію української мови, що появиться англійською мовою. Проф. д-р Юрій Шерех є, разом з проф. д-ром Володимиром Кубійовичем, редактором англомовної Енциклопедії Українознавства, підготову якої ініціював ще покійний головний редактор „Свободи" д-р Лука Мишуга та яка саме тепер інтенсивно завершується. Перебравши обов'язки президента УВАН у ЗДА, проф. Ю. В. Шевельов дав довше інтерв'ю представникові Редакції „Свободи" і текст цього інтерв'ю буде надрукований в найближчих днях.

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА ШИКАҐО ВІДЗНАЧИЛА ЛИСТОПАДОВІ РОКОВИНИ

Шикаґо. — Минулої неділі Шикаґівська українська громада відзначила 41-у річницю Листопадового Зриву рядом урочистих імпрез. Зокрема заходом Батьківського Комітету Школи ім. о. Миколая відбулася тут, зорганізоване вперше на більшу скалю Листопадове Свято для шкільної молоді, у програмі якого виступали учні й учениці школи та ансамбль бандуристок сумівок з Дітройту під кер. П. Потапенка. Промову про значення 1 листопада виголосив впр. о. д-р Михайло Ваврик. Опісля, о год. 3-ій по пол. в церкві св. о. Миколая був відправлений молебень на інтенцію українського народу Під час нього співав збільшений хор „Славута" і низку релігійних пісень відіграла духова оркестра місцевого осередку СУМА ім. Павлушкова. Листопадові відправи відбулися цього ж дня в інших українських церквах Шикаґо. Зараз після молебня в церкві св. о. Миколая в авдиторії школи цієї ж парафії відбулася заходом Ліґи Американців Українського Походження урочиста Листопадова Академія. Відкрив цю академію президент Ліґи п. Іван Духанський і головну промову виголосив п. Іван Малюк, колишній учасник визвольних змагань. З музичних точок у програму увійшли виступи 35-членної духової оркестри СУМА осередку ім. Павлушкова, під упр. проф. І. Барабаша та виступи ансамблю бандуристок Осередку СУМА ім П. Орлика в Дітройті під уп. П. Потапенка, що їх приймали присутні рясними оплесками та вимаганням надатків. Обидва свята — Листопадове дітей й Академія Ліґи зібрали велику кількість присутніх так, що велика заля авдиторії парафіяльної школи св. Миколая не могла всіх помістити. Під час академії проведено дві збірки — одну на інвалідів, що дала понад 200 дол. і другу на закупно бандур для ансамблю бандуристок — сумівок з Дітройту.

Панама відкинула американський протест проти заворушень

Американські вояки в газових масках охороняють дорогу до Панамської Канальної Зони перед евентуальними нападами збоку антиамериканських демонстрантів.

Панама. — 4-го листопада панамський уряд відкинув ноту ЗДА, в якій був протест проти заворушень в дні 3-го листопада та зневаження американського прапору під час атаки на амбасаду ЗДА. Ноту передав американський амбасадор Дж. Ф Гаррінґтон, і в ній був докладно описаний факт, як демонстранти подерли американський прапор перед амбасадою після того, як американська поліція не допустила їх до американської зони, куди вони хотіли увійти та повісити там панамський прапор. Панамська нота закидає провокацію американській поліції під час заворушень з 3-го листопада. Цю ноту вручив американському амбасадорові міністер закордонних справ Міґуель Морено. В ній протестується проти стріляння до неозброєних людей і проти слізних бомб, якими американська поліція відганяла демонстрантів від кордону своєї зони. Протиамериканські настрої зросли в Панамі і демонстрації проти ЗДА повторилися і 4-го листопада під час „Дня Прапору", подібно як це було 3-го листопада під час „Дня Незалежности". 4-го листопада панамська поліція виступила проти демонстрантів але аж тоді, як вони спалили один автомобіль. Губернатор Зони Каналу генерал Вільям Е. Поттер сказав, що панамська поліція могла не допустити до демонстрацій 3-го листопада, як би була хотіла це зробити. У Вашинґтоні президент Айзенгавер заявив на пресовій конференції, що він не розуміє причини тих демонстрацій, бо ж взаємини між ЗДА і Панамою можуть бути зразком міжнародніх відносин між двома країнами. Президент гадає, що ці заворушення, — це тільки окремий припадок. Є познаки, що в тих демонстраціях брали участь і комуністичні аґенти

Західній Німеччині дозволяють будувати важкі нищильники і продукувати міни

Бонн. — Західньо-німецькі керівні кола дістали повідомлення, що в головній кватирі НАТО у Парижі беруть під увагу скасування обмежень для західньо-німецького дозброєння в ділянці нищильників і так званих акустичних морських мін (що вибухають внаслідок згуку, а не механічного зудару). Договір з 1955 року, за яким Західню Німеччину прийнято до західньо-оборонної системи і включено до Північно-атлянтійського пакту (НАТО) докладно визначав межі для дозброєння Німеччини. Головна кватира збройних сил НАТО сама, не чекаючи відповідної пропозиції від західньо-німецького уряду, пропонує семичленній Західньо-европейській Унії (Англія, Франція, Італія, Західня Німеччина, Бельгія, Голляндія і Люксембурґ), щоб скасувати таку-то клявзулю щодо збройного стану Західньої Німеччини. Недавно дозволено їй на протитанкові і протилетунські ракети. Дозвіл на будування нищильників містоти 4.500 тони (до цього часу вільно було німцям будувати тільки воєнні кораблі з максимальним тоннажем 3.000) та продукувати так звані акустичні міни — стоїть у зв'язку з перебранням Західньою Німеччиною на себе ролі оборони західньої частини Балтику. Найбільш заінтересовані в цьому Данія, Англія і Норвеґія, для яких Західня Німеччина стала б морським щитом супроти Совєтів.

● **В Австралії** урядові чинники приготовляють закон проти льотерійних машин. Захоплення тою грою набрало таких загрозливих розмірів, що за минулий рік в Австралії 700,000 грачів втратили на ній 80 мільйонів фунтів, себто $179.200,000. Льотерійні машини введено в Австралії в 1956 р., при чому дозволено вживати їх лише у „приватних клюбах", під фірмою яких почали орудувати окремі спілки.

ЕДВАРД ПОПІЛЬ ОБРАНИЙ НА МІСЬКОГО КОНТРОЛЕРА СКРЕНТОНУ

Скрентон, Па. — Едвард Попіль, головний скарбник Українського Робітничого Союзу, що має в цьому місті свій головний осідок, був обраний на міського контролера Скрентону в результаті вівтіркових виборів, перемігши в них великою більшістю голосів свого суперника. Едвард Попіль, відомий українській спільноті як головний урядовець УРСоюзу та активний громадський діяч — він є членом Політичної Ради УККА — вже досі займав ряд видатних становищ в публічному житті, бувши 12 років членом Шкільної Ради Скрентону та її наймолодшим президентом. Великі симпатії здобув собі п. Е. Попіль серед місцевого населення, бувши директором шкільництва. Е. Попіль є американським уродженцем, одружений з М. Крук та має двох синів. Під час війни він служив в американській авіації. Його перемога в теперішніх виборах ставить його не тільки на один з найбільш відповідальних постів місцевої адміністрації, але й відкриває йому нові можливості дальшої кар'єри в суспільній службі. Е. Попіль вийшов з Демократичної партії, в якій він грає провідну ролю. Весь український загал має всі причини радіти його виборчою перемогою та бажати йому якнайкращих успіхів.

Едвард Попіль

ФРАНЦІЯ ЗАПОВІДАЄ АТОМОВИЙ ВИБУХ НА САГАРІ

ВІДКИДАЄ „АТОМОВИЙ МОНОПОЛЬ" ЗДА, АНГЛІЇ Й СССР. — ГОТОВА ВИРЕКТИСЬ АТОМОВОГО ВИБУХУ ТІЛЬКИ У ВИПАДКУ ДІЙСНОГО МІЖНАРОДНЬОГО АТОМОВОГО РОЗЗБРОЄННЯ

Об'єднані Нації. — Французький репрезентант в Об'єднаних Націях, кол. міністер Жіль Мош заявив на Політичній Комісії Генеральної Асамблеї, що Франція відкидає всяку „посередню дискримінацію" та „мовчазний монополь" теперішніх атомових держав і готова вирektись плянів щодо свого атомового озброєння тільки тоді, коли буде проголошений міжнародний договір про скасування атомової зброї — з припиненням її дальшої продукції та поступневим нищенням існуючих її запасів. Мош заповів переведення французького експериментального вибуху першої атомової бомби Франції „пізніше, як за місяць та швидше, як за рік". Він подав місце вибуху — Сагару, на 621 милю (1,000 км.) на південний схід від столиці Марокко Маракешу. Мош заявив, що тимчасове припинення атомових вибухів трьома посідачами атомової зброї — Америкою, Англією і Совєтами, — не зупинить Франції перед переведенням заплянованого власного атомового вибуху, бо названі три атомові великодержави не виреклись свого атомового озброєння. Франція його ще не має, але ніхто не всилі заборонити їй, щоб вона тієї зброї не придбала нарівні з названими іншими трьома країнами. Відповідаючи на скаргу збоку марокканського представника, Ахмеда Таібі Бенгіма, щодо небезпеки для людського життя і здоров'я від такого атомового експерименту, речник Франції твердив, що риск французького експерименту на Сагарі куди менший, аніж були росковні попередні атомові вибухи З'єдинених Держав в Неваді та Совєтів на Сибірі. Мош звернув увагу, що Америка переводила свої атомові вибухи у Неваді у віддалі за 250 миль (400 км.) від 4-мільйонового міста Лос Анджелес та що 10 мільйонів людей живе в обширі Валкайського озера на Сибірі, у просторі 1,000 км. (621 миля) від місця, де Совєти переводили свої атомові вибухи. Мош представив мапу, на якій вказував на місцевість, де Совєти переводили свої атомові вибухи, а саме, за 310.5 миль (500 км.) на південний схід від Новосибірська, і близько за 1,000 км. на північ від Альма-Ата недалеко совєтсько-китайського кордону. Мош твердив, що населення сусідніх муринських і арабських країн (Марокко, Туніcія, Лівія, Судан, Етіопія, Ґана, Ліберія, Ґвінея та країни французької Унії) будуть у багато менший небезпеці, ніж були мешканці Каліфорнії в Америці й Сибіру в Совєтському Союзі. — Проти французького заміру перевести атомовий вибух промовляв ще тільки речник З'єдиненої Арабської Республіки д-р Фарід Зейнеїда, який пригадав страхіття, що його накоїла атомова бомба в Ґірошімі й острах африканських народів, що ось Франція робитиме атомові експерименти „не на своїй землі". — 16 азійсько-африканських країн приготовляють спільну резолюцію з закликом до Франції проти її атомового озброювання. Заповіджено, що ця резолюція буде в найближчих днях зголошена на Політичній Комісії Об'єднаних Націй.

„Смерть червоному чортові" — кричать демонстранти в столиці Індії

Ню Делі. — Гостре напруження у взаєминах між Індією і комуністичним Китаєм продовжується. В столиці Ню Делі відбулись в минулу середу 4 листопада багатотисячні демонстрації перед комуно-китайською амбасадою, при чому демонстранти, здебільша студенти, кричали: „смерть червоному чортові". Прем'єр Джавагарлал Неру запросив до свого дому понад сотню своїх однопартійців, членів Конґресової партії, з індійського парляменту і виголосив до них півторигодинну промову на тему міжнародної ситуації. Він твердив, що всі держави у світі за винятком одного комуністичного Китаю хочуть закінчити холодну війну. Він повідомив, що в той сам день, в минулу середу, комуно-китайському амбасадорові в Ню Делі передано індійську ноту з рішучим відкиненням арґументів та заяви комуно-китайського уряду з 26 жовтня в цій самій справі. Індія далі стоїть на становищі, що інцидент 20 жовтня ц. р. в провінції Лядаш, в якому згинуло 9 індійських прикордонних сторожів, був спричинений виключно китайською агресією. Неру заперечив право Китаю до будь-котрої з територій Індії, до яких китайські комуністи зголошують претенсії. Неру підтримав становище індійського уряду, щоб спершу китайці відкликали свої війська з цілої спірної території, а тоді, щоб у мирних переговорах поладнати спір. За пресовими інформаціями, прем'єр Неру запевняв парляментаристів, що індійська армія вжила відповідних заходів для оборони свого 2.500-милевого північного кордону. Індійські парляментарні посли протягом трьох годин ставили Неру запити.

У СВІТІ

● **Швайцарський уряд** розбудовує засіки в альпійських проємиках, пороблені ще за другої світової війни проти ворожих танків, які пробували б вдертися до тієї невтральної гористої країни. В Швайцарії майже все населення переходить військовий вишкіл.

● **Маршалові Чіянг Кай-шекові** в минулу суботу 31 жовтня сповнилось 73 роки. Хоч він застерігся проти публічного святкування роковин його народин, всі часописи вільного Китаю вмістили на перших сторінках його світлини і присвячені йому статті. Тейпей та інші міста Формози були удекоровані прапорами.

● **Автомобільний промисл в Англії** значно підніс продукцію завдяки експортові за кордон. Американські й канадійські продавці автомобілів („ділери") значно збільшили замовлення на англійський Форд, Яґуар і Остен — три англійські автомобільні марки.

● **У Наґа, в Японії**, переведено з американської бази перші експериментальні спроби з керованими ракетами Найк (Ніке) — Геркулес. Ракету видно було голим оком протягом хвилини, коли мчалась вона вгору, а в наступній півхвилині видно було, як долішня її частина відпала і полетіла в море. Військове командування повідомило, що спроба вийшла дуже успішно.

● **В Югославії** засудили на рік в'язниці якогось чоловіка, без оприлюднення його призвища, за „образу президента республіки". Виконання кари припинено на рік з уваги на „злагіднюючу обставину", якою був — стан сп'яніння оскарженого. Що він вигукував про Тіта — невідомо. Загальна кількість політичних в'язнів в Югославії теж невідома, але в 1957 р. засуджено 5,000 осіб на кару понад 6 місяців, з-посеред яких 407 названо політичними преступниками. Минулого року заслано на один з островів Адрійського моря 166 осіб — сліпих послушників Москви, які виступали проти Тіта, як „ухильника".

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ОСТАННІ Й НАЙБЛИЖЧІ ВИБОРИ

Переведені в минулий вівторок вибори в ЗДА стосувались місцевих справ, при чому виборці мали рішати й про такі подробиці, які вимагали докладної орієнтації в самоуправних установах та фахового знання. Так, наприклад, у Ню Йорку голосування вирішувало між іншим долю дев'ятьох нових додатків до місцевої конституції, яку протягом 20-ох років доповнювано вже 58 разів і яка тепер є десятикратно довша, ніж був її первісний текст. Тому ньюйоркський виборець, опинившись в ізольованій будці для голосування, мав перед собою справжній лябіринт запитів. Крім цього, у вівторок вибирано не тільки, в деяких містах, посадників, що їх кандидатури були відомі загалові місцевих громадян, але й суддів, радних та інших виборних осіб самоуправління, що їх прізвища були багатьом виборцям незнані. Це й пояснює, чому виборча фреквенція була в оцих останніх виборах розмірно низька і чому вислід цих виборів не може служити за мірило настроїв у цілій країні.

Зате найближчі вибори, що відбудуться в перший вівторок листопада 1960 року, матимуть цілком інший характер. Це йтиме справа за вибір наступного президента З'єдинених Держав і за обличчя нового Конґресу. Ітиме не тільки про особи, а й про принципи, про вибір між політичними плятформами, схваленими на конвенціях обох керівних американських партій, про тісно зв'язану з новими найвищими керівниками країни в Білому Домі та Капітолі долю всієї країни. Основна й найяскравіша різниця між минулими вівтірковими й отими найближчими виборами буде в тому, що у виборах 1960 р. гратимуть велику, якщо не найпершу і вирішну ролю закордонно - політичні проблеми, найменшої тіні яких не було в минулий вівторок. Факт ,що весною наступного року відбудеться конференція „на вершинах", цей міжнародний момент ще більше впливатиме на рішення виборців у 1960 році.

Загальний спокій, повага і достойність, що характеризували й минулі вівтіркові вибори, — прикметні для американської системи, в якій демократія не є святочною декорацією чи формальною вивіскою, а є дійсністю, що глибоко ввійшла в психіку і спосіб думання всіх громадян. Заінтересування громадськими справами й активна участь у виборах — невід'ємні частини цієї системи і твореної нею атмосфери.

КАМПАНІЯ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ

Немає сумніву, що „Свобода" напсувала крови совєтському диктаторові Нікіті Хрущову під час його відвідин у цій країні. Про це свідчать численні листи від американців, одержані у зв'язку з спеціяльним англомовним числом „Свободи" про того ката України, що появилось саме в день його приїзду до Ню Йорку, 16-го вересня. А втім, тієї злої крови не міг приховати й сам Хрущов, вилаявши „злих духів" в Америці після повороту до Москви.

Проте, не обійшлося без того, щоб і Хрущов не попсував дещо „Свободі" ,бо через нього цьогорічну звичайну кампанію в справі добровільних доплат до передплат і пожертв на пресовий фонд „Свободи" не пощастило приготовити і повести в передбаченому на ту ціль часі, від початку жовтня. Почалася та кампанія щойно в половині жовтня, отже повинна продовжуватись і в листопаді.

В додатку ,також з кінцем жовтня мали місце деякі події, болючі й трагічні для всіх українців, отже і їм треба було віддати максимальну увагу, що знову не дозволило узажливіше поставитись до „своїх справ".

Усе це має своє природне вияснення. Відомо ж бо, що швець ходить в подертих черевиках, а кравець рідко коли має порядний одяг. Не інакше і з газетою, яка, хоч сама в потребі, повинна подбати в першу чергу про інших.

Проте, щоб ці обов'язки виконувати, газета мусить мати фонди, щоб оплатити папір і пошту, щоб заплатити робітникам, щоб забезпечити собі постачання відповідного матеріялу, щоб виконати тисячу й одно зобов'язання, без яких вона не могла б появлятися, не могла б виконувати своєї служби для читача і суспільности .

Саме цього року „Свобода" мала цілий ряд нагод цю свою службу виявити. Коли Хрущов приїжджав до Америки, вона забезпечила відповідним інформаційним матеріялом цілий ряд американських газет, не кажучи про її власні публікації, а коли траплялися інші події, могла дати читачеві здобуту не без труду і не без додаткових коштів, перевірену інформацію, яка має окреме значення для українського читача та яку не завжди можна знайти в чужій, навіть найбільшій газеті.

Думаємо, що саме цього року „Свобода" могла підкреслено виявити свою ролю, свою вартість і свою службу для нашої громади і нашої справи. Вона має всі дані на це: має традицію, має штаб кваліфікованих співробітників, має апарат, щоб цю свою службу не тільки продовжувати, але й посилювати та вдосконалювати. Не має тільки необхідних фондів, і тому звертається до читачів, щоб своїми добровільними доплатами до передплати та пожертвами на пресовий фонд допомогли їм служити.

Любомир О. Ортинський

РОЗЗБРОЄНЕВІ ДЕБАТИ В ОН

Об'єднані Нації. — Одноголосне прийняття 28 жовтня ц. р. всіма членами ОН резолюції про ґльобальне роззброєння і передання дальшого розгляду цієї проблеми спеціяльній комісії, створеній з представників десятьох держав у Женеві, може викликати враження, що дійсно йде про поважне зближення поглядів між Заходом і Сходом. Може здаватися, що ми вже на шляху не лише до недалеких прогулянок на Місяць, але й до повної „згоди в сімействі" народів світу. Якщо хтось мав би таке уявлення то, на жаль, мусимо його розчарувати.

Насамперед слід пригадати, що подібних резолюцій щодо роззброєння в історії ОН було більше, остання, спонзорована ЗДА, Великобританією і СССР, була прийнята в 1954 році. Далі, до речі буде згадати, що, як виходило з заяв совєтських делеґатів в ОН, їм дуже залежало на тому, щоб резолюція про ґльобальне роззброєння була пов'язана з прізвищем Хрущова. Їм, очевидячки, йшло про те, щоб так охрещену резолюцію використати згодом у своїй пропаґанді, як ще одно епохальне досягнення, що його добився в ЗДА і ОН Нікіта Хрущов. У всіх виступах совєтських делеґатів так і говорилося про „історичну пропозицію", при чому цитовано кількакратно уступи з промови Хрущова 18-го вересня 1959 року в ОН.

Не залишився позаду й голова делеґації Української ССР, Лука Паламарчук. Його промова на сесії Політичної Комісії 23-го жовтня була зразком вірнопідданчих дитирамб на адресу Хрущова, і він не приховував, про що власне йде Москві у форсуванні резолюції. Паламарчук говорив: „У висновку я хочу вияснити погляд делеґації УССР на завдання, які стоять перед Політичною Комісією ОН в зв'язку з розглядом цієї справи (резолюції про ґльобальне розброєння — Л. О.). Нам тяжко погодитися з поглядами деяких делеґатів про загальне роззброєння, без того, щоб заявити спершу своє становище у формі резолюції". В іншому місці тої ж самої промови Паламарчук висловився ще докладніше: „Очевидно цю проблему (пропозицію ґльобального розброєння — Л. О.) треба розглянути об'єктивно, поки знайдемо обопільне погодження. Але, з другого боку, нема причини відмовляти нашій Комісії права, бо ж це властиво її обов'язок, висловити свою настанову до совєтської пропозиції..." Значить, Паламарчукові і його наказодавцеві Кузнєцову йшло про резолюцію, про пропаґанду, і вони навіть цього не приховували. В справі роззброєння, а передусім контролі над роззброєнням немає фактично ніякого поступу, а зроблено тільки незобов'язуючий жест, який нікому нічого не коштує. Після Женевської конференції на вершинах в 1955 р. ще якийсь час товкся по світі і баламутив декого т .зв. дух Женеви. Про „духа Кемп Дейвіда" була всього раз чи два згадка, і то радше іронічна. Правда, війни ніхто не хоче, всі заінтересовані в обмеженні зброєнь, навіть в повному роззброєнні, але ,за винятком деяких „червоних індустрійних капітанів", ніхто не має ілюзії щодо СССР та його політики.

На тій самій Політичній комісії, що за кілька днів перед дебатами над резолюцією про роззброєння, йшла дискусія у справі аґресії червоного Китаю в Тибеті. СССР і його трабанти виступили проти розгляду тибетської справи, мовляв, це внутрішня проблема Китаю. Така постава Москви не може викликати довір'я щодо щирости її пропозицій про роззброєння, і це переважна більшість делеґатів добре знає. Можна навіть твердити, що тому, що обидва табори не мають ілюзій відносно своїх плянів і їх вартости, прийшло до „маніфестації єдности", до ще одного жесту. Тим більше що й так було відомо, що дальший розгляд справи буде переданий спеціяльній десятичленній комісії, що Женева — вигідне місце для конференцій, і що там уже не раз радили над роззброєнням...

Як уже згадано в попередніх кореспонденціях, делеґація УССР на 14-ту сесію Генеральної Асамблеї чисельно збільшена. Можемо також занотувати підсилену активність членів делеґації по різних комісіях. Багато з членів делеґації забирали голос в дискусіях, вносили поправки до статутарних і бюджетових комісій. Між іншими була теж „полум'яна" промова члена делеґації УССР Михайла Стельмаха в справі усамостійнення... Камеруну. Як звичайно у випадках, де йде про залишки колоніялізму і визвольну боротьбу поневолених народів, делеґат УССР виступав як завзятий націоналіст. Стельмах нещадно громив англійських і французьких колонізаторів, таврував їх політику в Камеруні, роздертя країни на дві адміністраційні одиниці ,взагалі відкривав підступну політику Лондону і Парижу. Делеґат УССР міг дозволити собі і тим разом таке блюзнірство супроти свого поневоленого народу, без страху ,що хтось із західніх делеґатів виступить і, переадресує всю ту тираду на відносини, які панують в Україні. На жаль, західні делеґати в ОН все ще тримаються політики промовчування і нереаґування на виступи делеґатів УССР.

Французькі комуністи — за приказом з Москви — змінюють своє становище

Париж. — Французькі комуністи знову скомпромітувались: за очевидним наказом з Москви, безпосередньо після того, як у своїй промові на Верховному Совєті в Москві Хрущов з признанням висловився про визнання де Голем принципу самовизначення для Альжиру, французька комуністична партія відкликала своє попереднє становище до цієї справи та пристосувала його до становища Хрущова. Коли французький президент Шарль де Голь 16 вересня ц. р. проголосив свою заяву в справі Альжиру, зараз на другий день, 17 вересня, французька комуністична партія різко засудила проєкт де Голя, який, мовляв, є глумом над слушною вимогою альжирських арабів щодо самостійности і тому мусить бути поборюваний. Великим ударом для французьких комуністів було прийняття в принципі того пляну самим екзильним урядом альжирських націоналістів, — наступний удар прийшов від самого Хрущова. В минулий вівторок 3 листопада Комуністична партія Франції в офіційному комунікаті признається до „помилки", визнає плян де Голя та старається лише „зберегти обличчя" дальшим оскаржуванням де Голя в дикаторському правлінні ітп гріхах. Французькі комуністи заявляють, що вони далі будуть в опозиції до режиму де Голя, але щодо політики де Голя супроти Альжиру, то вони зробили відворот, домагаючись тільки, щоб уряд де Голля змагав до замирення в Альжирі шляхом безпосередніх переговорів з альжирськили націоналістами.

І. Світ

ТУРБОТИ З МАПАМИ

У 1937 році Українська Видавнича Спілка в Харбіні мала великі турботи з японською цензурою і урядом Манджу - Го. Турботи виникли, коли подана була на цензуру і дозвіл на продаж та поширення мапа Зеленої України. Цензура заявила, що мапа мусить бути сконфіскована, бо, мовляв, кордони в районі Приморщини, Кореї та Манджурії неясно означені.

Суть же вся була в маленькій річці Тана-юла, що представляла собою кордон між СССР і Кореєю, тоді під японською окупацією. На старих наших мапах кордон проходив по середині тієї річки, але цензор вимагав, щоб ішов він на північ від річки, — щоб Совєти не мали доступу до неї. Після довгих переговорів мапа була затверджена, з умовою, що кордон має бути зазначений на північ від Тана - юли. Другу прикрість мали ми з написом, що проходив через весь Зелений Клин — Зелена Україна. Цензура зажадала зробити напис поверх СССР, а Зелену Україну взяти в дужки. Спочатку навіть поставила вимогу зовсім напис забити, що означало б повну руїну для мапи й видавництва. Аж пізніше виявилось, що ця вимоги цензури були результатом совєтського дипломатичного протесту проти друкування цієї мапи.

Ми навели цей випадок для того, щоб пригадати, що в тім самім році у червні трапився серйозний інцидент у відносинах між СССР і Японією: японські війська окупували острів у гирлі ріки Уссурі та Амура ,недалеко Хабаровська. На мапах кордон в цьому районі не був точно означений. Після того, як японці потопили великий совєтський човен, — уряд СССР перестав говорити про той острів, як свій, і японці на ньому залишились.

У липні 1938 р. виник поважний конфлікт біля озера Хассан, коло тої ж таки річки Тана - юла, внаслідок якого провадилися довгі бої з участю танків, артилерії і літаків. Причиною того воєнного конфлікту була мапа Хунчунського договору з 1869 року. Кордон після. тої малої війни не зазнав поважних змін, але совєтський маршал Блюхер був усунений зі свого посту командувача військ на Далекому Сході. В липні 1939 року виник такий самий конфлікт на кордонах Манджурії та Зовнішньої Монголії біля Номонгана. Досьогодні не маємо точних даних про той конфлікт, одне ясне, що СССР зазнав тоді поразки.

Перед нами дві мапи, одна з них із китайського атлясу, виданого в Лондоні перед другою світовою війною, а друга з 1952 боку, видання Нешенел Джеоґрафік Сосайті. Перша показує кордон між Тибетом (Китаєм), Сінкянгом й Кашміром, частина якого входить до Індії, хоч на неї має претенсії Пакістан. Кордон там ясно показує, де є чия земля.

На другій мапі, досить детальній (118.4 милі на цаль) кордон проходить вздовж т. зв. лінії Магона, яка вважалася дійсним для Індії, в той час під англійською зверхністю та Китаєм. Частина кордону в районі гірського просмику Ланак на висоті 18,000 стіп має надрукований напис: „кордон зазначений неточно". Дійсно, як можна точно зазначити кордон в укритих вічними снігами й льодовцями горах, верхи яких підносяться на висоту понад 20,000 стіп? На північний захід тягнуться височенні гори Каракорам, в яких тільки два просмики сполучують Кашмір із сусіднім Сінкянгом. Між горами є височорівня Сода, з горою, що має висоту 21,000 стіп; в долині знаходяться тут три малих села, в яких живуть ладахи, тибетсько - тюркського племені мішанці. Ось у цих районах і мали місце недавні інциденти між Індією та червоним Китаєм.

У 1775 р., коли імперія моґулів після воєнних поразок стала розвалюватись, а англійці почали проникати в Індію, Ладах — територія на 45.700 кв .миль з населенням, що нараховує тепер 200,000, дістала свою незалежність і разом з сусідніми Богарою та Кокандом стала осередком політичного життя. Тибет, що перед тим був під контролею туркестанських уйгурів, почав поволі переходити під домінацію Китаю, яким правила тоді манджурська династія.

У тій країні на схилах могутнього Каракорамського пасма знаходиться її столиця Лей або Лег з населенням 3,000 осіб, центр торгівлі з Індією, Туркестаном і Тибетом. Тут тече ріка Індус, одна з трьох найбільших рік Індії, яка бере початок недалеко у горах Кайлас. Руїни і численні залишки стародавньої культуря з часів понад 2,500 років до Р. Х. є свідками багатьох інвазій, яких зазнавав цей край. Це сюди втекла кілька років тому велика група мусульман з совєтського Туркестану, сюди втікають тепер тибетці від комуністичного терору.

Червоні китайці стараються змусити Індію відтягнути свої війська з країни Ладак, щоб зробити її пляцдармом для дальшого проникання у „велике індійське море" з його мільйонами населення; там, граючи на внутрішніх мовних та національно - релігійних розходженнях, мали б вони широкі можливості вести комуністичну розкладову пропаґанду.

А покищо Індія тратить своїх людей убитими та раненими. В останній сутичці з червоними китайцями 7 індуських вояків убито, а понад десять забрано в полон. 25-го жовтня Пейпінґ погодився повернути полонених і вбитих, але немає певности, що напади припиняться. В основі претенсій червоних — старі мапи та лінія Магона, яких вони не визнають .

Мапи — основа для провокацій і диверсійних актів, якими така багата комуністична дійсність. Зовсім недавно подібних турбот, зв'язаних з лінією кордонів біля Каракаранських гір, почав зазнавати й Пакістан. Мапи також грають у тих турботах першу ролю.

Василь Мудрий

ГРИНЬ ТЕРШАКОВЕЦЬ

(1877 — 1959)

I

Постать покійного Гриня Тершаківця була загально відома не тільки в Галичині й на Волині, але й поза ними. Це ж був видатний громадський і політичний український діяч. Це був признаний речник українського селянства, бо сам був селянином. Працею над собою, самоосвітою, Покійний досягнув найвищих щаблів української суспільної драбини. Були справи і ділянки життя нашого народу, які Він знаменито опановував і тому був у таких справах авторитетом.

Покійному судилось довго працювати для свого народу, але й судилось пройти важкий мученицький шлях під совєтською терористичною владою .

II

Гринь (Григорій) Тершаковець народжений 15 лютого 1877 в селі Якимчицях біля Комарна Рудецького повіту. в Галичині. Закінчивши в приписаному віці 5-клясову школу в Комарні, Покійний взявся за поглиблювання та поширювання своєї скромної освіти перш за все тодішніми виданнями львівської „Просвіти". В парубоцькому віці користувався вже бібліотекою місцевого пароха та почав творити свою власну підручну бібліотеку. Вже тоді зорганізував своїх товаришів і разом з ними заснував читальні в свому рідному та в одному із сусідніх сіл у 1897 р. В тому часі став і членом матірного Т-ва „Просвіта". Найкращими його учителями в громадській праці були о. Степан Онишкевич, б. посол до австрійського парляменту, о. Володимир Петрик, о. Антін Бачинський та о. Я. Косоноцький (всі з Комарнянщини і Рудеччини). Військова трирічна служба перервала його працю. Вернувшися з неї в 1901 році, Він кинувся до неї із ще більшим запалом. У 1906 році одружився з Наталією Прухницькою з Комарна.

III

В ділянці просвітньої праці Покійний мав великі досяги не тільки в Комарнянщині але й Рудеччині, та й у сусідніх повітах. Його виступи по читальнях з доповідями на різні теми були все підготовані та з'єднували йому найкращих громадських людей з-поміж селянства Він був і основником філії „Просвіти" в Комарні (1902 р.) та довгі часи був членом її Виділу. Виступи Покійного на численних загальних зборах у Львові звертали на себе увагу всього галицько - українського загалу перед першою світовою війною. В ньому вже тоді добачували небуденного діяча та народнього трибуна. Аж 25-го грудня 1926 року на Загальних Зборах „Просвіти" у Львові іменовано Гриня Тершаківця на внесок Комарнянської Філії „Просвіти" почесним членом „Просвіти. Було це велике відзначення ,найвище, яким тоді розпоряджали галицькі українці.

Покійний працював і в кооперації, але найближчими його серцю стали згодом господарські справи. Коли засновано Крайове Т-во „Сільський Господар" у Львові, то Покійний був його співосновником і членом Головної Ради Т-ва. Він масово організував кружки „Сільського Господаря" по селах, а в 1907 році оснував філію „С. Г." в Комарні та був її довголітнім головою .Покійний розбудував по селах домашній промисл та старався про збут його продуктів. Тому недивно, що на Загальних Зборах Крайового Т-ва „Г. Г." у 1930 році був іменований почесним його членом.

Покійний був співробітником повітового кооперативного банку п. н. „Українбанк" у Комарні та був головою його Надзірної Ради. Крім того був і членом Надзірної Ради Кооперативного Банку „Дністер" у Львові.

IV

Такий діяльний і рухливий громадський діяч як Покійний не міг нецікавитись і політичним життям свого народу. І Він ним не тільки цікавився, але й присвячував йому дуже багато уваги і часу. У червні 1913 року кандидував у повіті Рудки від Української Національно - демократичної партії на посла до Галицького Сойму проти непоборного, здавалось, польського графа Скарбка, якого й переміг. Покійний був вибраний тоді послом виключно тільки завдяки своїй величезній популярності серед усього селянства повіту.

З вибухом першої світової війни Покійний був змобілізований як підстаршина австрійської армії до Перемишля. З упадком Перемишля Він попав у російський полон. У часі великої революції 1917 року Гринь Тершаковець був вже в Києві, де став співосновником „Галицько - Буковинського Комітету" та солідним дорадником в першу чергу для селянських діячів, членів Центральної Ради.

Літом 1918 р. Він був уже в рідному селі Якимчицях. Покійний скоро вжився в тодішню галицько - українську політичну атмосферу і скоро став членом української Конституанти у Львові, а 1-го листопада 1918 перебрав владу від поляків у Комарні. У травні 1919 р. його арештували поляки й осадили спершу в утяжливу тюрму в Перемишлі, а потім у таборах спершу в Пикуловичах, а накінець у Домбю. Під кінець 1920 року Гр. Тершаковець вернувся домів і скоро став членом Міжпартійної Ради у Львові. У 1922 р. переводив бойкот виборів до польського парляменту на теренах рудецького та сусідніх повітів. За цю акцію просидів два місяці у Самбірській тюрмі. Вийшовши на волю, брав активну й живу участь у життю та всіх перипетіях тодішньої української Трудової партії (давньої Національно - демократичної).

V

У липні 1925 р. брав участь у засновинах Українського

(Закінчення на стор. 3-ій)

СХОДИТЬ СОНЦЕ...

Сходить сонце,
ясний обагрянок,
Заглядає у вічі мені:
А чи добрий у мене ранок,
Чи не плакала я вві сні?

Ранок — добрий.
А ночі, ночі!
Снишся ти і чужі краї...

Плакали сині очі,
Плакали сірі очі,
Плакали чорні очі,
І всі — мої.

ЛІНА КОСТЕНКО

Іван Смолій

У ЗЕЛЕНОМУ ПІДГІР'Ї

(Повість)

(26)

Це вона з Олесем десь на прогулянці в лісі. Так сиділи перед муравлищем.

— Ні, не все так ідеально. Не так то вже муравлі випередили людський рід у розв'язанні соціяльних і національних питань. Думаєш, що нема в них залишків буржуазного націоналізму? Думаєш, що знайшовся і між ними вождь, що одним худеньким томиком розв'язав всю оцю плутанину?

Скажімо та мурашинка, що так жертвенно тягне шпильочку, сита чи голодна? Та й скільки міліграмів муравлиного солоду призначили їй за її роботу? А отой товстий індивід, що швидко біжить муравленим шляхом, необвантажений нічим, чи не комісар це; або ж політрук, що дбає про втримання муравлиної роботящости? Дивись, отой битий шлях, для чого він? Для мирного життя? А чи, може, це шлях колоніяльних підбоїв? Може саме туди возять добро з експлуатованих піль у столицю?..

— А чи ти пробувала коли кинути мурашку з іншого муравлища в оте? Спробуй, і побачиш, як її зараз обсядуть, знищать. Отруять націоналістичною ідею. Так-так, Зіночко, — сміявся Олесь гірко і не зводив з неї очей, а голос його в тиші дарницького лісу ставав ще більш переконливим, ніби що б ніколи не забула його слів.

— Ти думаєш, що національна проблема вже розв'язана? Що й нема більше такої? А от ті ідеальні комуністи-муравлі непоправні націоналісти! Вони пахнуть одним духом і чужого не терплять, на його запах скаженіють, біситься. Правда, є такі муравлики, чорні, чорняві. Ті без ідеї вродилися! І гостя приймуть, і нагодують, і напоять. І за ворота проведуть.

А є такі, червоні. Вони войовники їдовиті. Вкусить — смерть. Ідуть вони походами, руйнують чужі муравлища... Не чула? Не читала про те? Не в усіх, Зіночко ,книжках про них пишеться. Так оті червоні винищують упень інших, зрівнюють усе з землею. Бачиш, які реакціонери муравлі? А люди? Люди! Ех, люди! Ех!..

Зіна здригнулася, схопилася на ноги. Якусь мить вона не могла усвідомити собі, де вона, в якому лісі. Глибинне, лячне почуття загублености змутило всі думки. А ліс шумів, зідхав болючим стогоном. Ніби зойк з грудей любого друга, що однієї ночі пропав безслідно, іиіхто не важився сказати, де він, і в неї не було відваги розшукувати його.

Ліс стогнав у зворах, хмурнів понуро. Розкуйовджені хмари вкрили щільно небо. З заходу надходила гроза темним валом, а ліс схоплював її подих і тривожився.

— Галю!

Ніхто не відзивався, і дівчина гукнула голосніше.

— Галю!

— ... лю! — перегукнувся ліс.

— Галю!

— ... лю! — глузувала луна.

Зіна вхопила вузлики та кобузи. Ні, не понесе сама. Лишить усе тут. Піде сама шукати.

Ліс незайманий, густий. Нема ліку смерековим стовбурам. Височіють з обсохлим гіллям, тільки зелені вершки сплелися вгорі наче в густу кріслю. Гуляє по ній вітер. Хитаються стовбури, поскрипують. Шум, який шум! І щораз темніше. Це так у казці заблукана дівчина йшла. Бідна сирота...

Та й куди ж вона йде? Напевно заблудить, а Галя вернеться, не застане її, кинеться шукати. Треба добре придивлятися, куди вона йде. І гукати щоразу. Зіна ступила ще пару кроків, і раптом завмерла.

За смерічками навпроти неї стояла людина. Мужчина в кашкеті, в зеленій блюзі. А в руках зброя, націлена на неї. Він, очевидно, навмисне підпустив її зовсім близько. І не треба вже йому наказувати, щоб зупинилась. Стоїть вона перелякана, а страх холодною хвилею прокочується по всьому тілі. Він зараз застрелить її.

Нараз далеко позаду незнайомого за вершками смерічок щось зачервоніло. Галя!

— Галю! — скрикнула дівчина розпучливо і кинулася наосліп до своєї подруги.

Стріл не впав. Мужчина біг за нею і гукав раз-у-раз, щоб стала. Де ж червона хустка? Загубила з очей. Чи туди біжить? Щоб той не зловив її!

Раптом перед нею розкрилася невеличка галявина, а на ній повно людей. Дівчина стала, як укопана, збагнувши, що попала в само серце гірських таємниць.

Коли б не зброя в декого ,можна було б подумати, що оце чисельне товариство вибралося в гори на прогулянку. Здалека, мабуть, приїхали гості подивляти красу Верховини. Натомившись, зупинились оце на затишній поляні та й покріпляються їжею. Розстелена скатертина, на ній всячина.

Тільки ж не їсться чомусь. Схопилися всі, не зводять очей з несподіваної гості. І Галя між ними. І той парубок, вона ж знає, це — Усташ!

Усташ завісив знову коротку кавалерійську рушницю на плече. Він підходив повільно, здавалось їй, що до неї, але він заговорив до конвоїра, що стояв позаду неї:

— Павле! Як ти міг допустити її сюди?

Конвоїр висунувся вперед, став поруч Зіни, височенний, плечистий. Зіна глипнула і — впізнала. Та це міжгірський парубок, бачила його не раз. Усташів товариш.

— Я не знав, що робити, — сказав він винувато. — Вона надійшла, я закричав, щоб станула, а вона побігла. Я не міг її зловити, а стріляти, я думаю... як тут стріляти?

— І що тепер буде? І що тепер буде? — підбігла Галя з гурту. — Зіно! Чо' ти не ждала там? Я тебе просила, — у її голосі вчувалася чужість і холод.

— Галю, я клянусь, я не знала. Буря йде, так я пішла тебе шукати.

— І що тепер буде? Підеш у село і скажеш усім, кого бачила в лісі. А ще ліпше, повіш Федьові, що Галя носила бандитам їсти.

— Галю! — зойкнула Зіна, вражена жорстокістю своєї подруги.

— Но-но — сірі очі Галі були безжально холодні. — Повіш, повіш. А Міша за телефон і — в район. І завтра обступлять Маґуру, обляжуть село. Заберуть Галю першою.

ДОПОМОЖІТЬ ВДЕРЖАТИ І РОЗБУДУВАТИ ДЛЯ НАШОЇ ДІТВОРИ РІДНУ „ВЕСЕЛКУ"! ПОШЛІТЬ СВОЮ ПЕРЕДПЛАТУ І ПОЖЕРТВУ НА ФОНД „СВОБОДИ"!

ГРИНЬ ТЕРШАКОВЕЦЬ

(Закінчення зі сторни 2-гої)

Національно - Демократичного Об'єднання (УНДО) і був одним із його заступників голови аж до 1939 року. У 1928 р. став послом УНДО до польського Сойму і держав цей посольський мандат твердо у своїх руках через три соймові каденції аж до вересня 1938 року. У 1930 р. в часі ославленої пацифікації був арештований і просидів у львівській тюрмі весь час нових виборів до Сойму. Аж по виборі його послом був звільнений з тюрми.

За весь час виконування посольського майдату сповняв свої обов'язки дуже совісно та солідно як на соймовій арені так і в терені. Він пильнував не тільки своєї виборчої округи, але й допомагав іншим послам здавати звідомлення з праці Української Парляментарної Репрезентації. Покійний був знаменитим популярним промовцем. Він об'їхав як справоздавець УПР нетільки Галичину ,але й Волинь, Полісся та Холмщину. Тому всюди був знаний серед українських виборців і всіми люблений. У своїй політичній праці успішно протиставився твердо комунофільським „Сель - Робам" і безоглядно поборював усяке совєтофільство.

Гринь Тершадовець

Покійний Гринь Тершаковець самим стилем своєї праці та промовами створив цілу школу серед молодших від нього селянських діячів .

VI

Після приходу червоної совєтської армії до Галичини НКВД арештувало Покійного 25-го вересня 1939 р. Пройшовши крізь тюрми у Львові ,Дрогобичі, Києві та Москві Гринь Тершаковець діждався заочного присуду за його політичну й громадську діяльність на вісім літ примусової праці в концентраційних таборах. Цей присуд прострадав у таборах Котласу і Колими. Все майно Покійного з домом совєтська влада сконфіскувала, а дружину Наталію й одну дочку Олю вивезла до Казахстану, де дружина в 1942 р. померла. Покійний Гр. Тершаковець вернувся до Галичини, але не до своєї хати, в 1947-му році.

На жаль, тією „волею" довго не втішався, бо по геройській смерти сина Зиновія, одного з командирів УПА, Гр. Тершаковця засудили удруге в листопаді 1948 р .на десять літ примусової праці. Цим разом у таборах Воркуті і Мордовії. У квітні 1956 року Він вернувся до Львова як інвалід. Дня 28-го липня 1959 року помер у Львові.

За важку ,велетеську працю для свого народу, накінець мученицький ,кривавий шлях до таборів примусової праці під режимом найстрахітливішого в історії насильства і терору!

Тіло Покійного похоронено дня 31-го липня 1959 р. в рідному селі Якимчицях. Похорони мали характер жалібної, поважної ,достойної, але й незвичайно вимовної народної маніфестації. Тисячі селян взяли в них участь. Вони тривали п'ять годин. Старші селяни і молодь несли домовину свого вчителя й трибуна на своїх спрацьованих раменах. Цеж хоронили того, що весь вік свій і весь труд свій віддав для рідного народу. Цеж хоронили Гриня Тершаківця, їхнього репрезентанта й оборонця їхніх прав. Цеж ховали на вічний спочинок мученика, що терпів і страдав за свою політичну працю для визволення свого народу. Вічна Йому Пам'ять!

Ю. Каменецький

Д-р М. Сіминович — почесний доктор філософії УВУніверситету

В неділю 25 жовтня ц. р. відбулась небуденна подія в Шикаґо. Український Вільний Університет в Мюнхені надав д-рові П. Сіминовичеві за його визначну культурну і громадську працю звання почесного доктора філософії.

В год. 1:30 по пол. в авдиторію школи о. Николая при численно зібраній публіці та членів родини, увійшли професори та свідки. Останні в чорних одягах, а професори і докторант в тоґах з беретами. Професуру очолювали д-р Р. Смаль - Стоцький, проф. Маркет Університету і голова НТШ, д-р І. Витанович, проф. В. Доманицький та д-р І. Задорожний, проф. Унів. Висконсін. — Свідками були лікарі, близькі приятелі докторанта.

Відспівано академічний гимн „Гадеамус".

Святочне слово виголосив д-р І. Витанович, який говорив про рід Сіминовичів, про родину та життєвий шлях доктора та підчеркнув його великі заслуги для розвитку української науки і культури.

Проф. Р. Смаль - Стоцький в імені ректора Українського Вільного Університету в Мюнхені д-ра І. Мірчука відчитав Акт в латинській мові, яким ректор надає д-рові М. Сіминовичеві звання почесного доктора філософії, після чого вручив йому номінаційний документ.

До слова прийшов почесний докторант, який із зворушенням дякував за признану йому пошану, яка належиться і тим його співробітникам, які помагали йому в його праці. Особливе признання треба віддати, підчеркнув д-р Сіминович, нашим предкам, що вказали нам шлях до Волі, Слави і своєї Державности. Присутні привітали Почесного Докторанта гучними оплесками та грімким Многоліттям.

Після цього перейшли зібрані до окремої залі на бенкет, на якому тостмайстром був д-р О. Тарнавський. Під час бенкету, представники українських центральних установ м. Шикаґо складали докторантові ґратуляції. Вони підкреслювали його джентелменство, працю для української науки і культури, та його прикмети як громадського та політичного діяча, що вмів всіх об'єднувати з користю для української справи.

Ґратуляції склали центральні установи та установи Шикаґа.

За висловлені ґратуляції і за пошану, яку віддало йому зорганізоване українське громадянство Америки, далекої Австралії та рідного йому Шикаґа, а зокрема УВУніверситетові за Почесний Докторат, д-р М. Сіминович щиро подякував. Запевняв всіх, що останні свої літа віддасть на розбудову української культури і науки та для добра української справи.

Д-р М. Сіминович народився 16 лютого 1885 р. в Чернівцях на Буковині. Там його батько о. Николай був завідателем парохії. Його рід виводився з бояр ще з XIII ст. Його предки за княжої і козацької доби вірно служили Богові й Державі, як священики і старшини, лишаючи своїм наслідникам багату родинну традицію. Їх шляхом пішли покоління в нових часах і видали такі постаті як о. Сильвестер, дідо д-ра М. Сіминовича — парох Косова, о. Николай, батько, парох Більча Золотого і Стриганець, д-р В. Сіминович — перший лікар українець в Америці і відомий громадський діяч, — Олена Кисілевська з дому Сіминович, письменниця, та д-р Мирослав Сіминович.

Молодий Мирослав скінчив народну і середню освіту в Чернівцях, відбув військову службу із ступнем старшини та в 1907 р. виїхав до Америки і осів в Шикаґо. — Тут вписався на медичні студії і скінчив їх 1912 р. — Одружився з ірляндкою, якої минуле батьківщини схоже до минулого України. Має трьох синів і одну дочку, яким дав вищу університетську освіту, знання української мови та національне виховання. Сам осів на стало в Шикаґо, де здобуває собі широку лікарську практику, як талановитий лікар і хірург.

По закінченні першої світової війни виїздив до Европи, де своїми знайомствами із американськими колами віддав великі прислуги урядові ЗОУНР в його змаганнях до осягнення незалежности.

По програній боротьбі не попав у зневіру. В Америцеі організував і очолював гетьманську організацію, а в Шикаґо Гетьманські Січі, які здобулися на власний дім та набули два літаки „Львів" та Київ", щоб вишколювати фахових летунів.

Свої заінтересування не обмежував до гетьманського руху.

На терені Америки був він одним із організаторів і ініціяторів Українського Конгресового Комітету, та ЗУАДК і брав активну участь у всіх його з'їздах.

По першій світовій війні українська преса Шикаґа мала в його особі опікуна. Згадати б тільки такі часописи, як „Україна", „Наш Стяг", „Вісті" „Українське Життя".

Великим успіхом в поширенні доброго імени про українську культуру був „Український Павільйон" на Міжнародній Виставці в Шикаґо в 1933 р. — Десятки тисяч відвідувачів пересунулися через український павільйон, які захоплювалися українською культурою. Комітет цієї Виставки очолював д-р М. Сіминович.

Перед п'яти роками його княжий дар уможливив набути триповерховий дім для Українського Архіву - Музею. Рік тому Онтарійський Музей об'єднався із Шикаґівським в Український Національний Музей. В цей спосіб став загально - національною установою, що гідно репрезентує українську культуру і науку. Від самого початку очолює Музей як його президент д-р М. Сіминович.

Управа Музею, беручи до уваги великі його пожертви в грошах і експонатах, назвала одну кімнату і один із історичних відділів його іменем.

Українське Громадянство Шикаґа і Америки радіє цим особливим відзначенням д-ра М. Сіминовича і бажає йому ще многих літ в здоро'ві до праці для української справи.

Українська Хроніка

● В Ню Гейвені створено Жалобний Громадський Комітет для вшанування пам'яти Провідника ЗЧ ОУН сл. п. Степана Бандери, Жалобною Академією, яка відбудеться в неділю, дня 8 листопада 1959 р., в год. 4-ій по полудні в авдиторії церкви Св. Михаїла із участю представників комбатантів, Пласту, ООЧСУ. У програмі святочне слово, мґр. Євгена Лозинського, спомин із зустрічі з Бандерою представника Т-ва б. Вояків УПА Михайла Черешньовського, деклямація — та прочитання заклику ЗЧ ОУН з приводу останнього московського злочину. Жалобний Комітет, створений з ініціятиви Відділу ООЧСУ, охоплює всі діючі Организації на терені Ню Гейвену, а дохід з Жалобної Академії призначений на фонд Степана Бандери та на будову йому пам'ятника.

В ЗДА будують стацію, яка викриватиме підземні атомові експльозії

Вашингтон. — Представник департаменту оборони заявив, що ЗДА мають збудувати вже на початку найближчого року таку стацію, яка могла б виявляти таємні підземні атомові експльозії. Це має бути модель такої стації, якою могли б пізніше користуватися інші країни, зацікавлені в контролі секретних атомових вибухів. Ще в 1958 році в Женеві пропонували збудувати 180 стацій; які контролювали б, чи держави дійсно зберігають постанову про заборону відбувати пробні атомові експльозії. На основі недавніх атомових проб, виявляється, що важко є збудувати таку певну контрольну стацію, про яку мріяли в 1958 році. Та все таки збудована стація виявить, чи можна контролювати атомову продукцію, коли б вдалося заключити договір про припинення атомової продукції. Досі СССР не хоче взяти до уваги в переговорах цієї стації.

Плянують створити комітет для поборювання інфляції

Вашингтон. — В столиці заснувалася організація, яка покищо не має своєї назви, щоб вести боротьбу проти інфляції валюти. Ця організація плянує дістати підписи від 15-ох мільйонів американців, які зобов'яжуться поборювати інфляцію, щадити гроші та важче працювати. Ця організація плянує вести широку кампанію за здобуття своєї цілі — стабілізації американського доляра. На перших зборах її промовляли президент Айзенгавер і віцепрезидент Ричард Ніксон, які закликали до того, щоб населення вимагало від своїх сенаторів і конгресменів зменшування федеральних видатків та зменшування федерального зборгування і збалянсованого бюджету, бо теперішнє покоління не сміє жити коштом своїх дітей чи внуків. Оцей хрестоносний похід проти інфляції фінансуватимуть промислові підприємства, приватні фундації та окремі особи. Головний засновник цієї організації Брюс Палмер сказав, що покищо між її засновниками немає представників робітничих організацій, ані ліберальних кол, які в Конгресі пропонували ще недавно збільшення федерального бюджету, по стороні видатків. Організація має почати свою кампанію в січні 1960 року, коли почне свою працю Конґрес ЗДА, і коли вже скінчиться передсвяточний рух в торгівлі. Гасла організації: (1) Працювати в користь „здорової фінансової політики; (2) щадити гроші і купувати те, що конче потрібне; (3) збільшити свою продуктивність, це значить важче працювати, бо мусить бути „балянс між тим, що ми ощаджуємо і що купуємо".

● Військовий джетовий літак типу Ф-104 з невиясненних причин упав на передмісті Дейтону, Огайо, на дах мурованого дому і запалив його. Згинули 12-річна дівчина та її дворічна сестричка. Пілотові вдалося вискочити із літака з парашутом.

П О Д Я К А

Не маючи змоги особисто подякувати всім тим численним українським науковим, літературним, мистецьким та громадським Установам, Редакціям та приватним Особам, що були ласкаві привітати мене з нагоди мого вісімдесятріччя, складаю всім Їм цією дорогою свою найщирішу подяку.

ВОЛОДИМИР ДОРОШЕНКО

Филаделфія, 3-го листопада 1959.

Польща дістане від Америки корм для худоби на 10 мільйонів долярів

Варшава. — Польща дістане від З'єдинених Держав 200.000 тонн зерна для худоби, вартости $10,600.000. Перевіз того транспорту коштуватиме $1,200.000. Польща заплатить за ці достави у польських злотих. Ця нова американська довготермінова товарова позичка мас допомогти Польщі перебороти її харчову кризу, особливо в ділянці м'яса, яка настала внаслідок посухи і браку корму для худоби. Хоч Польща радо прийняла цю вістку, проте вона сподівалася багато вищої допомоги. У 1957 році ЗДА признали Польщі $30 мільйонів кредиту, у 1958 $25 мільйонів. В цих обох минулих роках Америка продала Польщі харчових продуктів вартости кругло по $70 мільйонів. В червні мин. року проголошено, що Америка зможе продати Польщі товари з власних сільсько-господарських надвишок вартости тільки $44 мільйони. Поляки не вдоволені, що все ще не можуть дістати з Америки машин для продукування товарів першої потреби. Гадають, що недавня візита віце-президента Ніксона у Варшаві і покращані через те американсько-польські взаємини допоможуть розв'язати проблему претенсій американських громадян до Польщі

ПЕРЕД ПЕРЕСЛУХАННЯМ У НАЙВИЩОМУ СУДІ

Президент спілки сталеварних робітників Дейвід Дж. Мек-Доналд (ліворуч) і головний правний дорадник спілки Артур Ґолдберґ нараджуються перед переслуханням у Найвищому Суді ЗДА в справі судової заборони страйку сталеварів.

Провідні підприємці ЗДА узалежнюють економіку країни від продукції сталі

Пебел Біч, Каліфорнія. — Дорадча Рада департаменту торгівлі, яка складається зі 100 провідних підприємців країни, на своїх зборах передбачає поміркoвано добрий вигляд на розвиток економіки в 1960 році, якщо теперішній страйк в сталевому примислі не триватиме задовго. Подібно сказав і секретар торгівлі Фредерік Мюллер, який передбачає, що в 1960 році крайова продукція може винести коло 500 більйонів долярів, але щоб це сталось, то мусів би вчасно закінчитися страйк сталеварів. (Крайова продукція — це вартість всіх випродукованих в році товарів і вартість виконаної праці). Давніше деякі економісти передбачали сповільнення продукції в другій половині 1960 року, — казав секретар торгівлі, але тепер вони гадають, що продукція буде збільшуватися цілий 1960 рік, бо в деяких підприємствах буде пожвавлений рух внаслідок сповільнення через страйк сталеварів. І так в автомобільній продукції передбачають в 1960 році випродукувати коло 7 мільйонів нових авт, а в цьому році автова продукція має винести тільки 6,300,000 возів. Але секретар торгівлі побоюється, щоб страйк сталеварів не продовжувався і після 80-денної судової заборони, бо це було б катастрофою. Уряд міг би взяти у володіння сталеварні на якийсь час, і тоді робітники мусіли б працювати, але секретар торгівлі сказав, що він не хоче вимовити слово „конфіската" сталевого промислу, бо гадає, що до цього не дійде.

Конґ. Бойл згинув в автовій катастрофі, а конґ. Картер помер

Шикаґо. — 4-го листопада Конґрес втратив двох конґресменів-демократів. В Шикаґо згинув в автовій катастрофі 52-річний конґресмен Чарлз А. Бойл, який працював в Конґресі від 1954 року. Авто, яким він сам керував, наїхало на стовп, коли він вертався до свого дому. Поліція гадає, що або конґресмен втратив контролю над автом або не добачив того стовпа, що стоїть на середині шляху, бо тоді падав дощ. Він їхав автом своєї шваґерки, а його дружина Гелен перебуває в Арлінґтоні з 8-ма дітьми. — Того самого дня помер у Вашинґтоні в шпиталі Бетесда 44-річний конґресмен, який минулого року був вибраний на це становище, Стівен В. Картер, який звернув на себе увагу цілої країни тим, що затруднив був свого 19-річного сина Стівена молодшого як працівника в своєму бюрі, даючи йому річну платню у висоті 11,873 долярів. Він хворів на пістряка від 1957 року. Залишив вдову і двох синів.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!

Короткі Вістки

● В Англії забракло масла. Достави масла до великих крамниць зменшились наполовину. Роздрібна ціна зросла на 2 центи за фунт, дійшовши до 62—86 центів (залежно від якости). Це — найвища ціна масла, в історії Англії.

● 37-річний Ґустав Болте належав до родини, яку, немов злий фатум, переслідували автомашини. Коли він мав 5 років, його шестирічний брат згинув під вантажним автом. Два роки тому авто переїхало його 67-річну матір. А 2-го листопада він сам згинув під автом перед своїм власним домом в Бронксі, Н. Й.

• ТАРЗАН, ч. 4356. Нума приймає провід.

На прохання Тарзана професор чекав, але жадна мавпа не відгукнулася на крик про допомогу.

І тоді з'явився новий жах... Морда мародера - льва, який ричав!

Побачивши людей, Нума нагло заатакував гієн. Він також голодував, але він хотів бути єдиним переможцем над здобиччю.

Посмертна згадка

Стефан ЯВОРСЬКИЙ, довголітній член Б-ва св. Михаїла, Відд. 121 УНСоюзу в Ромі, Н. Й., помер 14-го жовтня 1959 р. Покійний народився в селі Шумячі, пов. Турка, Зах. Україна. До ЗДА приїхав в 1918 р., де прожив 30 років. Покійний був фін. секретарем і один раз делеґатом на Конвенцію з міст. Sheffield, Pa., та був довший час рек. секретарем 121 Відділу. Полишив у смутку дружину Анну, 2 синів Івана і Николу, 2 доньки Анну і Юлію, які є теж членами УНСоюзу, 2 сестри Юстину Голенік і Боднар, 1 брата Петра та 5 внуків. Похорон відбувся 17-го жовтня 1959 р., з пох. заведення до укр. православної церкви св. о. Николая, а опісля на цвинтар Роме Семетери, при участи Родини, Членів Відділу, Знайомих та Приятелів. — В. Й. П.!

О. Ґадз, секр.

Софія ПЕЛЕХ, — довголітня членкиня 175 Відд. УНСоюзу, Б-ва ім. св. о. Миколая в Дітройті, Миш., померла несподівано дня 14-го жовтня 1959 р., на 69-му році життя. Покійна походила з Задвір'я, пов. Золочів, Зах. Україна Полишила в смутку чоловіка Семена та дітей: Онуфрія, Катерину, Анастасію, Еміліяна й Івана. Покійна була чесною та активною діячкою у Відділі та не жаліла труду й праці для добра УНСоюзу, як також українських Установ. Похорон відбувся 19-го жовтня 1959 р., з пох. заведення до кат. церкви св. І. Хрестителя, при Clippert, а опісля на цвинтар. В похороні взяли участь Родина, Приятелі та Члени Відділу. — В. Їй П.!

Секретар